

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü

İTFAİyecİLİK VE YANGIN GÜVENLİĞİ ALANI
ORMAN VE KIRSAL ALAN
YANGINLARINA MÜDAHALE EĞİTİMİ
KURS PROGRAMI

Ankara, 2025

İÇİNDEKİLER

PROGRAMIN ADI

PROGRAMIN DAYANAĞI

PROGRAMA GİRİŞ KOŞULLARI

EĞİTİMCİLERİN NİTELİĞİ

PROGRAMIN AMAÇLARI

PROGRAMIN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

PROGRAMIN KREDİSİ

PROGRAMIN SÜRESİ VE İÇERİĞİ

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMEYLE İLGİLİ ESASLAR

PROGRAMIN UYGULANMASINDA KULLANILACAK ÖĞRETİM ARAÇ VE GEREÇLERİ

BELGELENDİRME

PROGRAMIN ADI

Orman ve Kırsal Alan Yangınlarına Müdahale Eğitimi

PROGRAMIN DAYANAĞI

1. 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası:1).
2. 24.06.1973 tarihli ve 14574 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu.
3. 11.04.2018 tarihli ve 30388 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği.
4. Talim ve Terbiye Kurulunun 20.04.2016 tarihli ve 19 sayılı kararı ile kabul edilen Yaygın Eğitim Kurumları Çerçeve Kurs Programı.
5. 30.06.2012 tarih ve 28339 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu.
6. 11.08.1983 tarih ve 18132 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 2872 Sayılı Çevre Kanunu ve 5491 sayılı değişikliği.
7. 10.07.26831 sayılı Orman Kanunun 69. maddesi ve Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Görevlilerin Göreceği İşler Hakkında Yönetmelik.
8. 285 sayılı "Orman Yangınlarının Önlenmesi Ve Söndürülmesinde Uygulama Esasları" tebliği (Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Uygulama Esasları).
9. 12.10.2019 tarih ve 30916 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Orman Yangınlarıyla Mücadele Hizmetlerinde Görevli İşçi Personelin Çalışma Esasları İle İlgili Yönetmelik.

PROGRAMA GİRİŞ KOŞULLARI

1. Okuma yazma bilmek.
2. 18 yaşını doldurmuş olmak.
3. Kurs programının öngördüğü işleri ve yeterlikleri yapacak bedensel ve fiziksel özelliklere sahip olmak.
4. İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında en az 8 saat kurs almış olduğunu belgelemek.

EĞİTİMCİLERİN NİTELİĞİ

Kurs programının uygulanmasında aşağıda nitelikleri belirtilen eğitimciler, Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'nin ilgili maddelerine göre görevlendirilirler:

1. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca yayımlanan "Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esaslarına İlişkin Çizelge"ye göre İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği alan öğretmeni olarak atananlar,
2. İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği alanına kaynak teşkil eden yükseköğretim kurumlarında görevli öğretim üyeleri/öğretim görevlileri,
3. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca yayımlanan "Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esaslarına İlişkin Çizelge"ye göre İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği alanına kaynak teşkil eden yükseköğretim programları fakülte mezunları,
4. Orman Genel Müdürlüğü Orman Yangınlarıyla Mücadele Dairesi Başkanlığı, Orman Bölge Müdürlükleri Orman Yangınlarıyla Mücadele Şube Müdürlükleri, Araştırma Müdürlükleri, Ormancılık Eğitim Merkezlerinde veya Orman Müdürlüklerinde görev yapan ormancılık eğitimi almış mühendisler,
5. Orman Genel Müdürlüğü, Orman Bölge Müdürlüğü, Orman Yangınlarıyla Mücadele Şube Müdürlüğü personellerinden eğitici sertifikasına sahip ormancılık eğitimi almış mühendisler,
6. Orman İşletme Müdürlüğü veya Orman İşletme Şefliklerinde görev yapanlardan en az 5 yıl hizmeti ve eğitici sertifikasına sahip ormancılık eğitimi almış mühendisler.

PROGRAMIN AMAÇLARI

Kurs programını tamamlayan bireyin;

1. Orman, orman yangını ve kırsal alan yangınlarıyla ilgili kavramları tanımlaması,
2. Yangın çıkış nedenlerini ve önleyici tedbirleri açıklaması,
3. Orman ve kırsal alan yangınlarını etkileyen faktörleri bilmesi,
4. Haberleşme yöntemlerini bilmesi,
5. Orman yangını ihbarlarında yapılması gerekenler ve erken müdahale yöntemlerini açıklaması,
6. Orman ve kırsal alan yangınlarına müdahalede kullanılan yöntemleri açıklaması,
7. Orman yangınına söndürmede kullanılan araç, gereç, malzeme ve cihazları bilmesi,
8. Orman yangınına ilk müdahalede yangının yayılmasını engellemenin yöntemlerini bilmesi,

9. Orman yangınına müdahale eden tüm görevli ve gönüllü kişilerin güvenli çalışacakları yöntem ve araçları bilmesi,
10. Orman yangınlarıyla mücadelede kara ve hava araçlarının güvenli kullanım tekniklerini açıklaması,
11. Kişisel koruyucu donanım kullanımı ve yangın güvenlik tedbirlerini kavraması,
12. Soğutma tekniklerini bilmesi,

amaçlanmaktadır.

PROGRAMIN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Ormanlar, gerek sağladıkları faydalar gerekse yok olduklarında ortaya çıkan sonuçlar itibariyle yalnız ait oldukları ülkeler için değil tüm insanlık için son derece önemlidir. Bu açıdan ormanların korunması, büyük önem taşımaktadır. Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemiz ormanları da çeşitli tehditler altındadır. Araştırmalar, iklim değişikliğiyle birlikte artan atmosferik kararsızlık, sıcaklığın yükselmesi, kuraklığın artması, sürekli olan sıcaklık dalgaları gibi meteorolojik ve iklimsel koşulların ciddi orman yangınlarına neden olduğunu göstermiştir

1. Bu kurs programı ile bireylere, orman yangınlarının önlenmesi ve mücadele yöntemleri ile ilgili olarak bilgi ve beceriler kazandırılması amaçlanmaktadır.
2. Eğitim; orman yangınlarının sınıflandırılması, söndürme teknikleri, yangın güvenliği, acil durum yönetimi, yangın sonrası rehabilitasyon gibi başlıklarla zenginleştirilmiş kapsamlı bir içerik sunar. Eğitim materyalleri arasında; sunumlar, video gösterimleri, simülasyonlar ve eğitim kitapçıkları yer alacaktır. Katılımcılara yangın söndürme ekipmanları, yangın güvenliği donanımları ve ilk yardım malzemeleri hakkında bilgi verilecek ve bu ekipmanlar mümkün olduğu durumlarda tatbikatlarla pratik olarak kullanılacaktır.
3. Eğitim, teorik derslerin yanı sıra mümkünse sahada yapılan tatbikatlarla desteklenecektir. Yangın tatbikat alanları, orman bölgeleri ve kırsal alanlarda yangına müdahale simülasyonları ile katılımcılar uygulamalı eğitim alacaklardır. Eğitimde kullanılacak ekipmanlar, yangın söndürme araçları (su tankları, yangın söndürücüler, pompa ekipmanları, helikopter vb.), ilk yardım malzemeleri ve koruyucu giysiler gibi gerekli materyaller sağlanacaktır.
4. Program, Millî Eğitim Bakanlığında görevli öğretmenler ve alan uzmanları ile iş birliği içinde hazırlanmıştır.
5. Program, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı eğitim kurumlarında veya diğer kurumlarca açılan eğitim öğretime uygun ortamlarda uygulanır. Çalışmalar geniş, havadar ve temiz bir ortamda yapılmalıdır.

6. Programın amaçları ve içeriği yoluyla bu programa katılan bireylere saygı, yardımlaşma, doğruluk ve dürüstlük, sorumluluk, vatanseverlik başta olmak üzere temel değerlerin kazandırılması ve geliştirilmesi hedeflenmiştir.
7. Konular basitten karmaşığa, kolaydan zora göre sıralanmıştır. Ancak eğitimciler sınıfın fiziksel altyapısını, imkânlarını, bireylerin hazır bulunuşluk ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak içerik sıralamasını uygun şekilde tasarlayabilirler.
8. Programın uygulanmasında ağırlıklı olarak bireysel öğrenmeyi destekleyici yöntem ve teknikler uygulanır.
9. Bireylerde kişisel öğrenmenin yanı sıra grup birliği ve koordinasyon önemlidir.
10. Eğitimciler, bireylere rehberlik eder ve bireyleri kendi kendine öğrenmeye teşvik edip bireylerin aktif olmasını sağlamalıdır.

PROGRAMIN KREDİSİ

Genel kurs programlarında kredilendirme yapılmamaktadır.

PROGRAMIN SÜRESİ VE İÇERİĞİ

Kurs günde en fazla 6 ders saati uygulanacak şekilde planlanmalıdır.

Konular	Süre
ORMAN, ORMAN VE KIRSAL ALAN YANGINLARI	5
ORMAN YANGINLARINI ÖNLEME	3
ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE	20
REHABİLİTASYON	2
Toplam (Ders Saati)	30

İÇERİK

1.ORMAN, ORMAN VE KIRSAL ALAN YANGINLARI

- 1.1.Orman, Orman ve Kırsal Alan Yangını,
- 1.2.Yangın Üçgeni;
 - 1.2.1.Isı
 - 1.2.2.Oksijen
 - 1.2.3.Yanıcı Madde
- 1.3.Orman Yangını Türleri
 - 1.3.1.Örtü Yangını
 - 1.3.2.Tepe Yangını

- 1.3.3.Toprak Yangını
- 1.4. Yangın Kısımları ve Davranış Modelleri
 - 1.4.1.Yangının Çıkış Noktası
 - 1.4.2.Yangının Başı (Ön Kısım)
 - 1.4.3.Yangının Arka Kısım
 - 1.4.4.Yangının Yanları
 - 1.4.5.Dış Çevre
 - 1.4.6.Nokta (Spot) Yangınlar
- 1.5. Orman Yangınının Çıkış Nedenleri
 - 1.5.1.Doğal Yangınlar (Yıldırım düşmesi, yüksek sıcaklık vb)
- 1.6. İnsan Kaynaklı Yangınlar;
 - 1.6.1.Kaza
 - 1.6.2.İhmal ve Dikkatsizlik
 - 1.6.2.1.Anız
 - 1.6.2.2.Çöplük
 - 1.6.2.3.Avcılık
 - 1.6.2.4.Çoban Ateşi
 - 1.6.2.5.Sigara
 - 1.6.2.6.Piknik Ateşi
 - 1.6.2.7.Enerji Nakil Hattı
 - 1.6.3.Kasıt
 - 1.6.3.1.Terör
 - 1.6.3.2.Kundaklama
 - 1.6.3.3.Açma
- 1.7. Orman ve Kırsal Alan Yangınınını Etkileyen Faktörler
 - 1.7.1. Yakıt, Yakıt Yükünün Tipi ve Miktarı
 - 1.7.1.1. Ölü Örtü
 - 1.7.1.2. Alt Tabakada Bulunan Ot
 - 1.7.1.3. Çayır Bitkileri
 - 1.7.1.4. Çeşitli Çalılar
 - 1.7.1.5. Enkaz, Kesim Artıkları
 - 1.7.1.6. Ağaç ve Ağaççık
 - 1.7.2. Hava Koşulları
 - 1.7.2.1.Yağış
 - 1.7.2.2.Nisbi Nem
 - 1.7.2.3.Sıcaklık
 - 1.7.2.4.Rüzgar

- 1.7.3. Topografya
 - 1.7.3.1.Bakı
 - 1.7.3.2.Yükseklik
 - 1.7.3.3.Arazi Meyili
 - 1.7.3.4.Arazi Şekli (Rölyef)
 - 1.7.3.5.Dar Dere
 - 1.7.3.6.Kuru Dere
 - 1.7.3.7.Kanyon ve Derin Vadi

2.ORMAN YANGINLARINI ÖNLEME

- 2.1.Hedef Kitleye Yönelik Eğitim ve Bilinçlendirme Faaliyetleri
- 2.2.Yangın Önleme Tesisleri
- 2.3.Yangın Eylem Planları
- 2.4.Yangın Yol ve Şeritleri Planları
- 2.5.Yol Kenarı Biokütle Azaltma Çalışmaları. Yakıt Yükünün Kontrolü

3.ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELE

- 3.1.Gözetleme, Haberleşme ve Karar Destek Sistemi
 - 3.1.1.Meteorolojik Erken Uyarı Sistemi (MEUS)
 - 3.1.2.Gözetleme
 - 3.1.1.1.Kuleler ve Kamera Sistemleri, Yazılımlar
 - 3.1.1.2.İHA
 - 3.1.1.3.112 Acil Çağrı Sistemi
 - 3.1.3.Telsiz Sistemleri ve Haberleşme
 - 3.1.4.Yangın Yayılım Modeli
 - 3.1.5.Yangıncell
 - 3.1.6.Navigasyon ve İş Emri
- 3.2.Yangından Tehlikelerinden Korunma Yöntemleri, Yangın Riski ve Güvenlik Tedbirleri
 - 3.2.1.Yangına Güvenli Ulaşım
 - 3.2.2.Yangına Müdahale Öncesi Alınacak Tedbirler
 - 4.2.3.Yangına Güvenli Müdahale
 - 3.2.4.Kara ve Hava Araçlarının Güvenli Kullanımında Dikkat Edilecek Hususlar

- 3.2.5. Yangın Gelişiminin Takip ve Kontrolü
- 3.2.6. Tehlike Anında Yapılacaklar
- 3.2.7. Yangın Alanının Güvenliği, Yetkisiz Kişilerin Alana Girmemesi
- 3.3. Kişisel Koruyucu Donanım Malzemelerinin Tanıtımı ve Kullanımı
 - 3.3.1. Yanmaya Dayanıklı Elbise
 - 3.3.2. Yanmaya Dayanıklı Bot
 - 3.3.3. Koruyucu Baret
 - 3.3.4. Yanmaya Dayanıklı Örmeye Başlık
 - 3.3.5. Yanmaya Dayanıklı Gözlük
 - 3.3.6. Yanmaya Dayanıklı Eldiven
 - 3.3.7. Yarım Yüz Maskesi
 - 3.3.8. Tam Yüz Maskesi
 - 3.3.9. Toz Maskesi
 - 3.3.10. Gaz ve Toz Filtreleri
 - 3.3.11. Yangın Battaniyesi
 - 3.3.12. Sağlık Seti
 - 3.3.13. El ve Kafa Feneri
- 3.4. Orman Yangınlarında Kullanılan Mücadele Araçları ve Ekipmanlar
 - 3.4.1. Arazöz (3.000- 6.000 Litre)
 - 3.4.2. İlk Müdahale Aracı (350 Litre)
 - 3.4.3. Su İkmal Aracı (12.000 Litre)
 - 3.4.4. İş Makinesi (Dozer)
 - 3.4.5. Çapalı Tırmık
 - 3.4.6. Tahra
 - 3.4.7. Balta
 - 3.4.8. Şaplak
 - 3.4.9. Motorlu Testere
 - 3.4.10. Sırt Pompası
- 3.5. Yangın Söndürme Unsurları
 - 3.5.1. Kara Araçları
 - 3.5.2. Hava Araçları
 - 3.5.3. İş Makineleri
 - 3.5.4. Yer Ekipleri
- 3.6. Orman Yangınlarını Söndürme Yöntemleri
 - 3.6.1. Doğrudan Müdahale Yöntemi
 - 3.6.2. Şerit Açma Yöntem ve Organizasyonu
 - 3.6.2.1. Geçme (Atlama) Yöntemi

- 3.6.2.2.İlerleme Yöntemi
- 3.6.2.3.Tek Görev Yöntem
- 3.6.2.4.Mekanize Yangın Hattı Yöntemi
- 3.6.3.Dolaylı Müdahale Yöntemi
 - 3.6.3.1.Paralel Yöntem
 - 3.6.3.2.Karşı Ateş Yöntemi
- 3.7.Yangın Yönetim Organizasyonu
 - 3.7.1.Yangın Yönetim Şeması
 - 3.7.2.Danışma Kurulu
 - 3.7.3.Yangın Amiri
 - 3.7.4.Cephe Amiri
 - 3.7.5.Tim Amiri ve Görevleri
 - 3.7.6.Yangın Yönetim Merkezi
 - 3.7.7.Yangın Komuta Aracı
- 3.8.Büyük Yangın Organizasyonu ve Dış Birimler ile Koordinasyon
 - 3.8.1.Büyük Yangın Organizasyonu, Yangınla Mücadele Kapasitesinin, Yangınla Mücadelede Görev Alacakların Görev ve Sorumlulukların Belirlenmesi
 - 3.8.2.Diğer Kurum ve Kuruluşlarla İş Birliği ve Koordinasyon
 - 3.8.3.Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İş Birliği ve Koordinasyon
- 3.9.Soğutma Çalışmaları
 - 3.9.1.Sahanın Soğutulması
- 3.10.Saha Operasyonlarının Sonlandırılması ve Ekiplerin Güvenli Dönüşü
 - 3.10.1.Yangınla İlgili Kayıtlar
 - 3.10.2.Saha Kontrolü
 - 3.10.3.Ekiplerin Sahadan Ayrılması

4.REHABİLİTASYON

- 4.1. Ormanlaştırma
 - 4.1.1.Sahanın Temizlenmesi, Yeniden Ormanlaştırmaya Hazırlanması
 - 4.1.2.Yangına Dirençli Orman Projesi (YARDOP) Uygulamaları
 - 4.1.3.Tabii Tensil
 - 4.1.4.Suni Tensil
 - 4.1.5.Ekosistemi ve Yaban Hayatını Geliştirmeye Yönelik Faaliyetler

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMEYLE İLGİLİ ESASLAR

1. Kursun amaçlarına ulaşılıp ulaşılmadığını ölçmek için, bireyin süreç içerisinde yaptığı tüm öğrenim faaliyetleri değerlendirilmelidir fakat bu çalışmalarla ilgili not değerlendirmesi yapılmamalıdır.

PROGRAMIN UYGULANMASINDA KULLANILACAK ÖĞRETİM ARAÇ VE GEREÇLERİ

1. Ders kitabı olarak Millî Eğitim Bakanlığı, diğer bakanlıklar ile özel sektör kuruluşlarının yayımlanmış olduğu materyaller kullanılmalıdır.
2. Kaynak ders kitapları, bireysel öğrenme materyalleri kullanılmalı; kaynak ders kitaplarının bulunmaması durumunda eğitimci tarafından hazırlanan ders notlarından yararlanılmalıdır.
3. Yararlanılacak kaynak ve araç gereçlerin programın amaçlarını gerçekleştirecek nitelikte, öğretim yöntem ve tekniklerine uygun olması önem taşımaktadır.
4. Yararlanılacak araç gereçler:
 - Kaynak Kitaplar,
 - İnteraktif Öğretim Materyalleri,
 - Bilgisayar,
 - Projeksiyon,
 - Etkileşimli Tahta,
 - Slayt Sunumları,
 - Fotoğraflar,
 - Afiş,
 - Broşür,
 - Dergiler,
 - Uyarıcı Pano,
 - Televizyon,
 - Eğitici Film, Video vb.

BELGELENDİRME

Kursu tamamlayanlara "Katılım Belgesi" düzenlenir.